

СТРАТЕГІЯ
розвитку Почаївської міської
об'єднаної територіальної громади
на 2017 – 2027 роки

*«Ти відповідальний за чистоту та збереження
землі, де народився»*

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	3
1.1. МІСІЯ ПОЧАЇВСЬКОЇ ГРОМАДИ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ	
1.2. БАЖАНИЙ ОБРАЗ ПОЧАЇВСЬКОЇ ГРОМАДИ В МАЙБУТНЬОМУ	
1.3. КОНТЕКСТ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПОЧАЇВСЬКОЇ ГРОМАДИ	
2. МЕТА, СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ ТА ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ГРОМАДИ	5
2.1. МЕТА СТРАТЕГІЇ	
2.2. СТРАТЕГІЧНІ ТА ОПЕРАЦІЙНІ ЦІЛІ	
2.3. ПРІОРИТЕТИ ТА ЗАВДАННЯ	
3. ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ, МОНІТОРИНГ ТА ОЦІНЮВАННЯ	11
3.1. ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	
3.2. МОНІТОРИНГ ТА ОЦІНЮВАННЯ	

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

«Стратегія розвитку Почаївської міської об'єднаної територіальної громади на 2017-2027рр.» (далі - Стратегія) є базовим програмним документом, який відображає бачення розвитку громади на перспективу, визначає стратегічні цілі та шляхи їх досягнення.

МІСІЯ ПОЧАЇВСЬКОЇ ГРОМАДИ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Збереження і розвиток українських духовних цінностей та релігійних традицій, розкриття духовного потенціалу людини.

БАЖАНИЙ ОБРАЗ ПОЧАЇВСЬКОЇ ГРОМАДИ В МАЙБУТНЬОМУ

Почаївська об'єднана громада – територія ініціативних, небайдужих і відповідальних людей, життєздатна та економічно успішна, з чистою територією, відновленими природними ресурсами, сучасною транспортною та комунальною інфраструктурою, розвинутою рекреаційною сферою, яка спрямована на всебічний культурний та духовний розвиток людини.

КОНТЕКСТ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПОЧАЇВСЬКОЇ ГРОМАДИ

1. Загальнодержавний контекст. Можливість і доцільність вироблення громадою власної Стратегії обумовлена трансформаційними процесами, які проходять в Україні. Це процеси запущені в дію Постановою Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року»¹ та Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015, про впровадження Стратегії сталого розвитку "Україна - 2020"². Стратегія сталого розвитку "Україна - 2020" визначає мету, вектори руху, пріоритети та індикатори розвитку України і передбачає реалізацію 62 реформ та програм розвитку держави. Однією з них є «Децентралізація та реформа державного управління», відповідно до якої територіальні громади отримали можливість самостійно вирішувати питання місцевого значення, свого добробуту і нести відповідальність за свій розвиток.

2. Регіональний контекст. При розробці «Стратегії розвитку Почаївської МОТГ на 2017-2027рр.» визначення пріоритетних напрямків і можливостей місцевого економічного розвитку здійснювалося з врахуванням завдань та пріоритетів «Стратегії регіонального розвитку Тернопільської області на період до 2020 року»³ та «Стратегії розвитку туризму в Тернопільській області на 2016-2020 роки»⁴ (зокрема, паломницького туризму в контексті розвитку в області туристичної галузі), а також «Стратегії розвитку малого та середнього підприємництва Тернопільської області на

¹ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-p>

² <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

³ <http://www.oda.te.gov.ua/main/ua/publication/content/20090.htm>

⁴ <http://te-rada.org/document/> Рішення 412 «Про стратегію розвитку туризму в Тернопільській області за 2016-2020 роки».

2016-2020 роки»⁵ (зокрема, в частині впровадження програм підтримки підприємців на рівні області та об'єднаних громад та залучення коштів трудових мігрантів).

3. Місцевий контекст. На нинішньому етапі розвитку Почаївська МОТГ повинна класифікуватися як нестабільна економічна система⁶. Генезою нестабільності поточного стану Почаївської МОТГ як економічної системи є комплекс впроваджуваних державою реформ. Ці реформи необхідні, але, на жаль, спосіб впровадження реформи децентралізації центральною владою ігнорує ступінь готовності до радикальних змін в самих територіальних громадах⁷. Зокрема, на початок розробки проекту Стратегії, громади Почаєва та Старого Таража не мали досвіду в розробці та реалізації значимих соціально-економічних проектів; нинішня система управління громадою не адаптована для реалізації стратегічних завдань; місцеві громадські інституції практично не представлені в місцевій політиці. Це обумовлює необхідність міській раді активізувати свою політику по формуванню готовності громади до впровадження Стратегії вже після формального її прийняття. Насамперед, постає необхідність створення в громаді окремої структури, відповідальної за впровадження «Стратегії розвитку Почаївської міської об'єднаної територіальної громади на 2017-2027рр.» на початковому етапі реалізації Стратегії⁸. Поряд з цим, очікується, що міською радою будуть задіяні інструменти, які б стимулювали прискорене формування мережі інституцій місцевого соціального та економічного розвитку як майбутніх партнерів в реалізації Стратегії розвитку громади.

⁵ http://www.oda.te.gov.ua/data/upload/publication/main/ua/2917/proekt_mcp2016_2020.pdf

⁶ Для нестабільної економічної системи характерним є динамізм у структурі суб'єктів і об'єктів економічної стратегії, що було враховано в «Стратегії розвитку Почаївської міської об'єднаної територіальної громади на 2017-2027рр.».

⁷ «Оцінка готовності Почаївської МОТГ до реалізації Стратегії розвитку».

⁸ Досвід успішних громад показує, що такою структурою могла б стати місцева Агенція розвитку громади.

МЕТА СТРАТЕГІЇ

Мета Стратегії розвитку Почаївської міської об'єднаної територіальної громади на 2017-2027рр. полягає у виборі таких шляхів економічного зростання, збільшення добробуту населення та підвищення конкурентоспроможності економіки громади, які не ставлять під загрозу майбутнє процвітання громади⁹.

Задля цього рух уперед здійснюватиметься за такими векторами:

- ✓ Створення території достойної якості життя.
- ✓ Збереження та розвиток людського капіталу громади.
- ✓ Дотримання пріоритету духовних і моральних цінностей.

СТРАТЕГІЧНІ ТА ОПЕРАЦІЙНІ ЦІЛІ

Вибір стратегічних цілей та визначення пріоритетних завдань зроблено на основі оцінки готовності Почаївської МОТГ до впровадження місцевих реформ¹⁰.

Керівними принципами вибору стратегічних цілей та пріоритетних завдань є:

- ✓ зменшення ризиків непередбаченої, спонтанної реакції місцевої влади на обставини;
- ✓ зменшення ціни помилки та упущень в місцевому економічному розвитку;
- ✓ продуктивне використання наявних фінансових, фізичних і людських ресурсів;
- ✓ підвищення спроможності міської ради пристосовуватися до майбутніх подій.

Стратегічна ціль 1. Створення та розвиток сучасної системи управління об'єднаною громадою.

Операційна ціль 1.1. Формування оптимізованої управлінської структури та забезпечення належного рівня кваліфікації посадовців.

Операційна ціль 1.2. Забезпечення комплексного підходу до формування бюджету об'єднаної громади.

Стратегічна ціль 2. Розвиток громадянського суспільства.

Операційна ціль 2.1. Створення сприятливих умов для реалізації місцевих ініціатив та діяльності громадських об'єднань.

Операційна ціль 2.2. Сприяння формуванню мережі інституцій місцевого економічного розвитку та підтримки підприємництва і кооперації.

⁹ Бажаний образ Почаївської громади майбутнього – це територія ініціативних, небайдужих і відповідальних людей, життєздатна та економічно успішна, з екологічно чистою територією, відновленими природними ресурсами, сучасною транспортною та комунальною інфраструктурою, розвинутою рекреаційною сферою, яка спрямована на всебічний культурний та духовний розвиток людини.

¹⁰ Див. «Контекст Стратегії розвитку Почаївської міської об'єднаної територіальної громади на 2017-2027рр.»

Стратегічна ціль 3. Формування засад сталого соціально-економічного розвитку.

Операційна ціль 3.1. Переорієнтування політики міської ради та об'єднаної громади в цілому в сторону охорони та ощадливого використання місцевих природних ресурсів.

Операційна ціль 3.2. Застосування комплексного підходу до розвитку регіонального туристичного-рекреаційного сектору.

Операційна ціль 3.3. Вироблення міської радою та громадою в цілому цілісного підходу до зовнішньої трудової міграції місцевого населення як до важливого ресурсу соціально-економічного розвитку Почаївської об'єднаної громади.

Стратегічна ціль 4. Вирівнювання соціально-економічного розвитку сільських і міських територій об'єднаної громади.

Операційна ціль 4.1. Поєднання в єдину систему інженерно-інфраструктурного розвитку та благоустрою міської і сільських територій об'єднаної громади.

Операційна ціль 4.2. Забезпечення високого рівня розвитку гуманітарної сфери об'єднаної громади.

ПРІОРИТЕТИ ТА ЗАВДАННЯ

Стратегічна ціль 1. Створення та розвиток сучасної системи управління об'єднаною громадою.

Приймаючи в серпні 2015 року рішення про об'єднання громад, мешканці Почаєва, Старого Таража та Комарина виявили велику довіру до реформ які відбуваються в країні. Але подібний період в історії громади вже був – в 90-х роках, коли на хвилі сподівань на майбутнє процвітання і благополуччя були бездумно змарновані та розтрачені ресурси, наявні в розпорядженні громад на той час – місцеві виробничі потужності (ВО «Іква», фабрика госппобуттоварів, плодоовочевий консервно-сушильний завод), чудовий каскад ставків, імідж «полуничної столиці» та інше. Нинішній склад міської ради не має права в черговий раз розчарувати людей. Тому одним з пріоритетів даної Стратегії є підвищення якості управління Почаївської громадою.

Змістом роботи по досягненню даної Стратегічної цілі є створення ефективної, прозорої, відкритої та гнучкої системи управління із застосуванням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій. Системи управління, яка здатна виробляти і реалізовувати цілісну муніципальну політику, спрямовану на сталий розвиток громади і адекватно реагувати на внутрішні та зовнішні виклики. Важливо акцентувати увагу на підготовці виконавчого підрозділу сільського старости та на створенні об'єднань членів громади (ОСББ, ОСН, тощо).

Пріоритетом в управлінні публічними фінансами має стати підвищення ефективності їх розподілу та витрачання. Процес формування міського бюджету повинен стати максимально прозорим та публічним.

Пріоритетні завдання

- створити терміновий план перепідготовки службовців апарату виконкому з метою отримання знань необхідних для управління об'єднаною громадою, враховуючи і ті нові вимоги, які постануть перед ними в зв'язку з продовженням в державі реформ¹¹;
- оптимізувати склад та структуру видатків міського бюджету на 2017р. для роботи в нових умовах.

Завдання

- перейти на програмно-цільовий метод формування бюджету;
- забезпечувати прозорість та участь громадськості в бюджетному процесі;
- створити Центр надання адміністративних послуг (ЦНАП) та забезпечити його ефективну роботу;
- створити інформаційно-телекомунікаційний центр зовнішніх стосунків об'єднаної громади та забезпечити його ефективну роботу;
- активно використовувати інформаційно-телекомунікаційні технології в секторі управління громадою та сприяти наданню послуг, необхідних для підвищення рівня доступності влади для всіх громадян;
- створити сучасну систему управління кадровою політикою, яка забезпечувала б відбір посадовців та працівників на основі професійної компетентності, постійне підвищення їхньої кваліфікації, об'єктивну атестацію та формування кадрового резерву;
- поступово привести у відповідність до міжнародних стандартів якості (ISO) діяльність усіх підрозділів, комунальних підприємств, бюджетних установ, які надають адміністративні, соціальні, комунальні та інші послуги мешканцям громади.

Стратегічна ціль 2. Розвиток громадянського суспільства.

«Стратегія розвитку Почаївської міської об'єднаної територіальної громади на 2017-2027рр.» пропонує ряд інноваційних рішень для досягнення громадою сталого соціально-економічного розвитку¹². Перед міської радою постають серйозні виклики в питаннях оптимізації системи управління громадою, насамперед у видатковій частині міського бюджету¹³ та інтеграції сільських і міських територій об'єднаної громади¹⁴.

Жодна з цих стратегічних цілей не може бути досягнута без активної участі громадських інституцій. І формальними чи косметичними мірами тут обійтися не вдасться. Тому міська рада може і повинна стати рушійною силою в розвитку громадських інституцій, використовуючи для цього і нові фінансові інструменти.

¹¹ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

¹² Стратегічна ціль 3. Формування засад сталого соціально-економічного розвитку.

¹³ Стратегічна ціль 1. Створення та розвиток сучасної системи управління об'єднаною громадою.

¹⁴ Стратегічна ціль 4. Вирівнювання соціально-економічного розвитку сільських і міських територій об'єднаної громади.

Пріоритетні завдання

- створити Агенцію розвитку Почаївської об'єднаної громади та забезпечити її ефективну роботу¹⁵;
- започаткувати Програму впровадження місцевих ініціатив¹⁶;

Завдання

- вивчити і використовувати в своїй діяльності методичку міжнародних грантових програм та фондів щодо підтримки соціально-важливих для громади ініціатив;
- розвивати майданчики живих комунікацій (за круглим столом) в різних сферах інтересів громадян;
- стимулювати діяльність ініціативних груп, громадських організацій, органів самоорганізації населення на виконання окремих завдань соціально-економічного розвитку об'єднаної громади; забезпечувати прозорість та відкритість прийняття владних рішень;
- розвивати партнерські взаємовідносини в трикутнику «влада-бізнес-громадськість»;
- підтримувати ініціативи, спрямовані на укріплення та розвиток в громаді українських духовних та моральних цінностей;
- забезпечувати застосування громадського моніторингу як інструменту контролю діяльності міської ради.

Стратегічна ціль 3. Формування засад сталого соціально-економічного розвитку.

Почаївська громада має непросте кількасот річне минуле і заслуговує на достойне майбутнє¹⁷. В реалізації завдань по досягненню даної Стратегічної цілі спрямовуючим є вектор «Територія достойної якості життя», який встановлює пріоритет життєвих інтересів теперішніх та майбутніх мешканців громади над всіма іншими міркуваннями.

Ощадливе використання місцевих ресурсів та розвиток рекреаційних зон, утримання від розміщення на своїй території шкідливих виробництв та створення в межах населених пунктів достатніх за кількістю та різноманіттям відпочинкових зон дозволить закласти міцний фундамент для стабільного місцевого економічного розвитку.

Пропоновані Стратегією економічні пріоритети базуються на аналізі сучасного стану, історії розвитку та потенціалі економіки громади, а також основних тенденцій розвитку глобальної економіки. Цими пріоритетами є створення двох кластерів: а) в сфері туризму та рекреації¹⁸, б) в сфері трудових ресурсів¹⁹. Але

¹⁵ Щоб «Стратегія розвитку Почаївської міської об'єднаної територіальної громади на 2017-2027рр.» не залишилася формальним документом, необхідно щоб був визначений конкретний суб'єкт, відповідальний за впровадження Стратегії. Це могла б стати місцева Агенція розвитку громади.

¹⁶ Вивчивши для цього досвід інших громад (Стрий, Дрогобич, Кам'янець-Подільський та інших).

¹⁷ Пропонована Стратегія бачить місію Почаївської громади як: «Збереження і розвиток українських духовних цінностей та релігійних традицій, розкриття духовного потенціалу людини»

¹⁸ http://tourlib.net/statti_ukr/vojnarenko.html

<http://www.ppngo.org/index.php>

<http://ucluster.org/sokolenko/2008/07/innovacijny-klastery-mexanyzm-pidvyshhennya-konkurentospromozhnosti-regionu/>

¹⁹ Поглянути на тему зовнішньої трудової міграції не як на проблему, а як на ресурс розвитку громади.

впровадження кластерної моделі розвитку місцевої економіки вимагає політичної волі міської ради, наявності кваліфікованих управлінських кадрів, підтримки та розуміння в громаді. Тому обов'язковою умовою для здійснення перших кроків в реалізації даної стратегічної цілі є необхідність отримання реальних успіхів в досягненні стратегічних цілей 1 і 2.

Пріоритетні завдання

- оцінка стану і тенденцій змін місцевих природних ресурсів;
- вивчення місцевою владою можливостей кластерної моделі розвитку регіональної економіки;
- створити програму впровадження в громаді досягнень інформаційно-телекомунікаційних технологій²⁰.

Завдання

- формувати цілісний просторовий комплекс природних, сільськогосподарських, житлових, промислових та рекреаційних зон з пріоритетом поступового розширення природоохоронних територій;
- створити систему моніторингу стану навколишнього середовища (забрудненість атмосфери, води, ґрунтів, засміченість міської/сільської території);
- розвивати екологічний світогляд в усіх вікових групах місцевого населення;
- підтримувати формування в громаді бачення Почаєва як європейського туристичного центру;
- розробити програму розвитку та інституціоналізації сфери гостинності Почаївської об'єднаної громади;
- розробити та впровадити комплексну програму подолання негативних проявів зовнішньої трудової міграції місцевого населення для того, щоб зовнішня трудова міграція стала одним з факторів соціально-економічного розвитку Почаївської МОТГ;
- сприяти розвитку місцевих кредитних установ (кредитних спілок)²¹;
- створити в громаді сприятливі умови для росту зайнятості населення в формі віддалених робочих місць, використовуючи сучасні інформаційні технології²².

Стратегічна ціль 4. Вирівнювання соціально-економічного розвитку сільських і міських територій об'єднаної громади.

Даний напрямок є найбільш зрозумілим і близьким для людей. Проте існує загроза, що, поряд з покращенням соціальної інфраструктури сільських територій, можуть бути нераціонально використані або загублені природні ресурси та вільні від суцільної забудови території, які є на сьогодні в Старого Таражу та Комарина і яких вже не має Почаїв. Що чекатиме Старий Тараж та Комарин в майбутньому - сьогодні можна побачити на прикладі села Кутківці, яке тепер утворює однойменний район міста Тернополя, та регіонального

²⁰ Як один з сучасних інструментів збереження та розвитку в громаді людського капіталу.

²¹ Як показує практика діяльності кредитних спілок, зокрема міста Стрий (Львівська обл.) та міста Чортків, (Тернопільська обл.), це може стати ефективним фактором створення та розвитку різних форм кооперації місцевого населення.

²² Це один з ефективних сучасних механізмів втримання в громаді талановитої молоді.

ландшафтного парку «Загребелля», розташованого поруч. Егоїстичні інтереси тернопільських чиновників та забудовників дуже швидко знищили колишній рекреаційний потенціал Кутківців та «Загребелля». Тому важливо на самих початках виробити оптимальне просторове бачення майбутнього Старого Таража та Комарина по вектору *«територія достойної якості життя»*, щоб не допустити непродуманої і непоправної ущільненої урбанізації цих територій.

Пріоритетне завдання

- створити модель інтегрованого соціально-економічного розвитку сільських і міських територій об'єднаної громади.

Завдання

- розробити та забезпечити реалізацію Програми модернізації комунального господарства об'єднаної громади, спираючись на Державну Програму розвитку комунальної сфери України;
- розробити та забезпечити реалізацію Програми розвитку транспортної інфраструктури між населеними пунктами об'єднаної громади;
- розробити та забезпечити реалізацію перспективної Програми благоустрою території м.Почаєва, сіл Старий Тараж, Комарин та Затишся, із збереженням рекреаційних об'єктів та поступовим розширенням площ озеленення та дозвільно-відпочинкової зони (сквери, спортивні майданчики, дитячі площадки, тощо);
- покращувати якісний стан закладів освіти, медичного обслуговування, культури та їхнього матеріально-технічного забезпечення;
- забезпечити доступ мешканців об'єднаної громади до швидкісного Інтернету та новітніх технологій зв'язку.

ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Автори *Стратегії сталого розвитку "Україна - 2020"* в якості засобу та головної передумови її реалізації вбачають суспільний договір між владою, бізнесом та громадянським суспільством, який визначає зону відповідальності для кожної з сторін.

Взявши за зразок цей підхід і адаптувавши його для Почаївської МОТГ, ми можемо отримати наступне наповнення даного розділу:

Укладення умовного суспільного договору між владою, бізнесом та громадянським суспільством, де кожна сторона має свою зону відповідальності є головною передумовою (засобом) реалізації Стратегії Почаївської міської об'єднаної територіальної громади.

Відповідальність влади - в проведенні Стратегічних змін в громаді, забезпечити баланс інтересів між громадянським суспільством, владою і бізнесом, прозоро та якісно працювати за нових засадах, гарантувати дотримання прав кожного жителя.

Відповідальність бізнесу - підтримувати стратегічні пріоритети розвитку громади, бізнес-середовища та громадянського суспільства, сплачувати податки, здійснювати ефективні інвестування в економіку громади, дотримуватися принципів чесної праці та конкуренції.

Відповідальність громадянського суспільства – здійснювати контроль за діями влади, проводити свою особисту діяльність та у взаємодії з іншими за духовними і моральними цінностями, дотримуватися Законів.

Але в для сучасного стану розвитку громади суб'єктність для укладання суспільного договору ще не сформована. Тому рушієм реформ може бути лише місцева влада, використовуючи доступні їй інструменти: нормативно-правове регулювання, фінансові ресурси та створені нею інституції місцевого економічного розвитку.

Нормативно-правове та організаційне забезпечення реалізації Стратегії має здійснюватися шляхом розроблення та прийняття в установленому порядку відповідних нормативно-правових актів, щорічних планів дій реалізації цієї Стратегії, моніторингу стану їх виконання. Пріоритетні завдання реалізуються першочергово і невідкладно і закладаються в щорічну Програму соціально-економічного розвитку, інші завдання виконуються почергово, згідно цільових програм чи реалізуючи окремі проекти.

МОНІТОРИНГ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Як було зазначено вище, Почаївську МОТГ на нинішньому етапі розвитку треба віднести до нестабільних економічних систем. Характерний для нестабільних економічних систем динамізм у структурі суб'єктів і об'єктів економічної стратегії допускає значну ймовірність відставання чи невідповідності комплексу поставлених завдань від реальної динаміки економічної системи. Тому найбільш адекватним на

перші п'ять років реалізації Стратегії буде проблемний моніторинг, який полягає в з'ясуванні закономірностей, процесів, небезпек, проблем, які вже відомі і розуміння, усунення, коригування яких є важливим з погляду управління²³.

Зважаючи на це інструментами моніторингу та оцінки реалізації Стратегії можуть бути:

- підготовка головним виконавцем Стратегії (наприклад, Агенцією розвитку громади) щоквартального звіту, де він звітує про свою роботу та описує значимі події, що відбулися в громаді за цей період.
- щорічне проведення оцінки виконання Стратегії підрозділом економіки міської ради²⁴;
- щорічне проведення оцінки виконання Стратегії зовнішнім незалежним аудитором (наприклад, так, як це робиться при зовнішньому оцінюванні грантових проектів).

Результати моніторингу оприлюднюються на сайті міської ради.

²³ «Оцінка готовності Почаївської МОТГ до реалізації Стратегії розвитку».

²⁴ Джерелами інформації для аудиту будуть квартальні звіти головного виконавця Стратегії, звіти представників органів влади про заходи, спрямовані на виконання стратегічних завдань, дані щодо індикаторів, передбачених щорічною Програмою соціально-економічного розвитку, дані державної статистики.